

Recenzja merytoryczno-dydaktyczna programu nauczania Język polski dla klas 4–8 szkoły podstawowej

Autor programu: Piotr Zbróg

Etap edukacyjny: szkoła podstawowa

Program nauczania języka polskiego został opracowany zgodnie z wymaganiami podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej (załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym; Dz. U. 2026 poz. 378). Jest dokumentem niezwykle spójnym, bardzo funkcjonalnym i stanowi doskonałą pomoc dla każdego nauczyciela. Autor programu we wstępie wskazuje na najważniejsze kwestie związane z reformą programową – „Kompas Jutra”. Szczegółowo omawia profil absolwenta i absolwentki oraz kolejne elementy, które się na niego składają – wartości, kompetencje, sprawczość i wiedzę o obszarach kształcenia. Cele kształcenia i wychowania są zgodne z wymaganiami ujętymi w podstawie programowej języka polskiego i poprawnie sformułowane. Autor podkreśla ważność operacjonalizacji celów. Przyjęty podział celów czyni analizowany dokument bardzo czytelnym i wskazuje, że nauczanie języka polskiego to przede wszystkim rozwijanie kompetencji komunikacyjnych, czytelnicznych i językowych.

Wsparcie w realizacji programu Język polski wydawnictwa MAC Edukacja stanowią podręczniki, zeszyty ćwiczeń, przewodniki metodyczne dla nauczycieli i inne materiały dostępne w wersji cyfrowej. Autor programu omawia ogólną koncepcję serii i poszczególne elementy składowe podręcznika.

Materiał nauczania jest uporządkowany, podzielony na obszary i klasy. W układzie treści widoczne jest bardzo dokładne stopniowanie trudności. Uczniowie w klasie czwartej rozpoczynają swoją literacką przygodę od techniki czytania i interpretacji głosowej dzieł. W kolejnych latach doskonalą te umiejętności oraz nabywają nowe, dotyczące analizy i interpretacji tekstów literackich, wartościowania w procesie odbioru tekstów kultury. Autor programu zaznacza przy wybranych zagadnieniach realizację treści modułów (medialnego, filozoficznego i kulturowego), co jest cenną wskazówką dla nauczycieli. Wskazuje również na materiał lekturowy i podaje propozycje dłuższych tekstów do omówienia, podkreślając, iż wybór należy do uczniów i nauczyciela. Taki podział materiału we wspomnianym obszarze powoduje przejrzystość w realizacji poszczególnych treści. Na szczególną uwagę zasługuje podział treści z kształcenia językowego, gdzie dostrzec można spiralny układ. Stopniowanie trudności i powrót do zagadnień w kolejnych latach zdecydowanie ułatwia utrwalanie i pogłębianie treści. W zaprezentowanym podziale (gramatyka języka polskiego, elementy fonetyki, różnicowanie języka oraz komunikacja językowa i kultura języka) widać to, co zgodnie z nową podstawą programową, jest istotne – wiedza o języku ma służyć świadomemu i poprawnemu posługiwaniu się nim. Niezwykle czytelnie przedstawia się obszar związany z tworzeniem wypowiedzi. Tutaj również widoczny jest przemyślany, dostosowany do wieku uczniów dobór wprowadzanych form wypowiedzi pisemnej i tekstów użytkowych. W dalszej części autor prezentuje dodane do nowej podstawy działy, zwraca

uwagę na doświadczenia edukacyjne, podaje te, które są wymagane, co czyni ten program, niezwykle funkcjonalnym.

Liczba zagadnień jest dostosowana do liczby godzin w każdej klasie i daje możliwość nauczycielowi na realizację projektów i doświadczeń edukacyjnych.

Przewidywane osiągnięcia uczniów w poszczególnych klasach są zgodne z wymaganiami podstawy programowej nauczania języka polskiego w klasach IV–VIII szkoły podstawowej.

Pozytywnie należy ocenić również procedury osiągania celów edukacyjnych. Autor przedstawia i omawia nowe metody (problemowe: praca w grupach, dyskusja, debata, burza mózgów, mapa mentalna, sąd literacki, drzewko decyzyjne; operacyjne: inscenizacja, drama, recytacja, projekty, układanka (jigsaw), gry dydaktyczne; emocjonalne: kontakt z dziełami filmowymi, spektaklami, słuchowiskami, recytacja, dyskusja) i formy wymagane przez podstawę programową – debatę, tworzenie krótkiej formy artystycznej w grupie, indywidualny przegląd mediów, projekt czytelniczy mający na celu rozwijanie zainteresowania literaturą i promujący kulturę czytelnictwa, projekt twórczy związany z przeczytaną lekturą. Wskazuje również na typy lekcji (problemową, operacyjną, eksponującą, projektową), dzięki którym uczniowie będą mogli aktywnie uczestniczyć w zajęciach i nabywać potrzebne umiejętności.

Program wskazuje na różnorodne formy oceny uczniów, zwraca szczególną uwagę na istotny element oceniania kształtującego – informację zwrotną, dzięki której uczeń wie, w jakim miejscu jest, a nad czym musi jeszcze popracować. W ten sposób bierze odpowiedzialność za swoją naukę. Stanowi to wyraz sprawczości. Autor zwraca również uwagę na samoocenę, gdyż nowa podstawa programowa eksponuje umiejętność autorefleksji nad własnym uczeniem się jako osobne wymaganie. Proponuje sposoby indywidualizacji pracy na lekcjach, uwzględniając możliwości i predyspozycje uczniów, tempo pracy, ocenianie oraz szczególne uzdolnienia uczniów.

Podsumowując, program nauczania Język polski dla klas 4–8 szkoły podstawowej autorstwa Piotra Zbróga jest poprawny pod względem merytorycznym i dydaktycznym, uwzględnia aktualny stan wiedzy naukowej i metodycznej. Zawiera treści zgodne z podstawą programową. Uwzględnia najważniejsze obszary edukacji polonistycznej: komunikację, odbiór tekstów kultury, świadomość językową, tworzenie wypowiedzi, praktyki lekturowe, edukację medialną, autorefleksję oraz sprawczość. Skutecznie rozwija kompetencje czytelnicze uczniów poprzez czytanie kierunkowane oraz ramy tekstowe. Jego budowa, układ treści i ich użyteczność sprawiają, że jest bardzo pomocnym narzędziem w pracy nauczyciela polonisty.

Elżbieta Sornat
nauczyciel języka polskiego
i doradca metodyczny w SODMiDN w Kielcach